

Najpomembnejših pisateljev dvajsetega stoletja, in popolnoma sem prepričan, da jih prav tako Hans Mayer smatra za najpomembnejše, v Nemški demokratični republiki ne izdajajo; za povprečnega bralca so tam nedosegljivi.

(*Marcel Reich-Ranicki, hamburški književni kritik; 1958 emigriral iz Poljske v Zahodno Nemčijo*)

Vrsto pisateljev, ki ste jih imenovali, bi rad videl pri nas objavljenih, pa je tu tudi vprašanje deviz, to ni tako preprosto (*smeh*). (Dr. Hans Mayer)

Vse je zelo lepo in dobro. Pridete sem in pogovarjamo se o tako lepih rečeh; na koncu ostaneta »prijateljstvo«, »literatura«, in pri tem so v Nemški demokratični republiki pisatelji, ki še danes čepijo v zaporu ali v kaznilnici.

(*Marcel Reich-Ranicki*)

Nekdo izmed desnih je tu rekel, da so vsi pisatelji v Zvezni republiki opozicionalci, moje mnenje pa je, da so tako tu kot v Nemški demokratični republiki vsi pisatelji kimavci... Pisatelj v Nemški demokratični republiki bo, po vsem predvidevanju, postal pristaš podružbljenja proizvodnih sredstev. Ne poznam v Zvezni republiki niti enega samega pisatelja, ki bi si kdajkoli posebno prizadeval napadati privatno lastništvo proizvodnih sredstev (*smeh*)... in v tej odločilni točki so si pisatelji dveh držav s svojima vladama edini. Resnično opozicionalni pisatelji so ti deželi zapustili, tako kot gospod Reich-Ranicki in jaz.

(*Dr. Peter Hacks, dramatik, 1955 emigriral iz Zvezne republike v Vzhodno Nemčijo*)

Kako gladko vse teče, če se zasebno med seboj pogovarjamo, in kako izvrstno se razumemo; brž ko pa sedemo v javnost, se pojavijo nespravljiva nasprotja. Kdaj zdaj lažemo? (Dr. Martin Walser, zahodnonemški pisec)

A. L.

## ZAPIS ZA JOŽETA GORIČARJA

Jože Goričar je v *Naših razgledih* dne 26. januarja 1963 objavil »zapis o kulturniških diskusijah o ustavnih načrtih«. Isti zapis je že poprej ponatisnilo ljubljansko *Delo*.

Podpisani uredniški odbor je dal pred časom pobudo za diskusijski sestanek sodelavcev treh slovenskih revij (*Perspektive, Problemi, Sodobnost*) o ustavnih osnutkih in v prvi letošnji številki *Sodobnosti* tudi objavil stenografski zapisnik diskusije. Poleg tega je poslal republiški ustavni komisiji osnutek 3. poglavja republiške ustave, v katerem je poskusil na konkreten način opozoriti na nekatere svoja skupna stališča oziroma predloge.

Četudi se zaradi široko razpredenega razpravljanja o ustavnih osnutkih med kulturnimi delavci pravzaprav ne ve, komu je namenjen zapis Jožeta Goričarja, čutimo potrebo in dolžnost zapisati naslednje:

Jože Goričar je diskusije kulturnih delavcev ob ustavnih osnutkih *povzel, posplošil*, nato pa z levo roko z njimi tudi *opravil* kot s *kulturniškiimi*.

Upravičeno bi lahko pričakovali, da bo kot strokovnjak posamezna stališča katerega izmed številnih udeležencev ustavnih razpravljanj temeljito obdelal s filozofskih ali socioloških aspektov, ne pa, da bo branil nekaj, kar nasploh ni bilo napadeno. Brez vsakršne potrebe je zatorej posebno to, da poudarja »tiste, ki se resnično identificirajo z našo socialistično skupnostjo«, ker je to mogoče razumeti tudi tako, kakor da se udeleženci razpravljanj z njo *ne* identificirajo, ali da ustavne osnutke aprioristično *napadajo*. Tako poudarjanje je posebno neprijetno zato, ker so se kulturni delavci — če ne drugega — odzvali pozivom ustavnih komisij in s svojimi sprejemljivimi ali nesprejemljivimi predlogi ne jemljejo nobeni od komisij nobene izmed njunih pravic ali možnosti. Jože Goričar je sam član republiške ustavne komisije, zato bo tako in tako sodeloval pri zadnji redakciji ustavnega besedila.

Nimamo namena, da bi se kot uredniški odbor spuščali v daljša razpravljanja, zato moramo omeniti samo še naslednje:

— da ima seveda kot vsakdo tudi Jože Goričar pravico uveljavljati kakršna koli svoja mnenja ali stališča;

— da taka stališča niso — kot nobena — nujno edinozveličavna;

— da pa nima pravice omalovaževati prizadevanj drugih tovarišev s področja »duhovne produkcije« ali jih politično negativno kvalificirati glede na delavsko samoupravljanje;

— da je stvar predvsem njegovega dolga do javnosti, kako bo utemeljil svoje razlage *politike*, natančno razmejevanje med »materialno« in »duhovno« proizvodnjo, razlike med »ročnim« in »umskim« delom, svoje obravnavanje neposrednih proizvajalcev kot konsumentov duhovne produkcije ipd.

Njegov zapis je izšel v skupni nakladi *Dela in Naših razgledov*, naša objava ustavne diskusije v običajni nakladi *Sodobnosti*.

*Uredništvo*